

الْحَمْدُ لِلَّهِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ

- سرشناسه: قنادی، صالح، ۱۳۳۴ -
 عنوان و نام پدیدآور: قصه‌های قرآن / صالح قنادی.
 مشخصات نشر: قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ،
 ۱۴۳۵ ق. = ۱۳۹۳.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۸۲۷-۷
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 یادداشت: چاپ چهارم (ویراست ۲).
 یادداشت: چاپ قبلی: سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه
 خارج از کشور، ۱۳۸۱.
 یادداشت: چاپ پنجم: ۱۳۹۶ (فیپا).
 موضوع: قرآن -- قصه‌ها -- نقد و تفسیر
 موضوع: تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴
 موضوع: پیامبران -- داستان
 شناسه افزوده: جامعة المصطفی ﷺ العالمية.
 مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ق۹ق/ BP۸۸۷
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۶
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۸۷۶۹۸

آشنایی با معارف قرآن تفسیر موضوعی (۱) قصه‌های قرآن

صالح قنادی

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفی

آشنایی با معارف قرآن تفسیر موضوعی (۱)

قصه‌های قرآن

مؤلف: صالح قنادی

چاپ پنجم: ۱۳۹۶ ش / ۱۴۳۸ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: زلال کوثر ● قیمت ۱۲۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۱۰۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

● ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸

تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ دورنگار: داخلی ۱۰۵ - ۳۷۸۳۹۳۰۹ +۹۸ ۲۵

● ایران، قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سالاریه. تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۲۱۳۳۱۰۶

● ایران، قم، ساختمان ناشران، طبقه سوم، پلاک ۳۰۸. تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۴۲۴۰۲

 <http://buy-pub.miu.ac.ir/>

 <http://pub.miu.ac.ir>

 https://telegram.me/pub_almostafa

 miup@pub.miu.ac.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

سخن ناشر

تحولات اجتماعی و مقتضیات نوپدید دانش‌ها و پدید آمدن دانش‌های نو، نیازهایی را به وجود آورده که پاسخ‌گویی به آن، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت چهره‌های متخصص را ضروری می‌نماید. از این رو کتاب‌های آموزشی نیز باید با توجه به این دگرگونی‌ها تألیف شود.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

از طرفی بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی را در پی دارد.

در این بستر، حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی‌اند. «**جامعة المصطفیٰ ﷺ العالمية**» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

«**مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ**» با قدردانی و سپاس از فاضل ارجمند جناب آقای صالح فنادی و تمام عزیزانی که در تولید این اثر همیاری و همفکری داشته‌اند، آن را به جویندگان فرهنگ و اندیشه ناب اسلامی تقدیم می‌کند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ

مقدمه پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

حقیقت‌مداری اصیل‌ترین و زیباترین راز هستی و حقیقت‌طلبی ماندگارترین و برترین گرایش آدمی است.

داستان پر رمز و راز حقیقت‌جویی بشر، سرشار از هنرنمایی مؤمنان، مجاهدان و عالمانی است که با تمسک و پای‌بندی به حقیقت بی‌متنا، در مصاف بین حق و باطل، سربلندی و شرافت ذاتی حق را نمایان ساخته‌اند و در این میان، چه درخشندگی چشم‌نوازی در اسلام عزیز است که علم را به ذات خود، شرافتمند و فخیم دانسته و از باب تا محراب، کائنات را سراسر علم و عالم و معلوم می‌نمایاند و در مکتب آن، جز اولوالعلم و راسخان در مسیر طلب دانش، کسی را توان دست‌یابی به گنجینه‌های حکمت نیست.

علم برخاسته از وجدان پاک و عقل سلیم، در پرتو انوار آسمانی وحی، هم به فرد کمال انسانی، عظمت روحی و رشد معنوی می‌بخشد و فکر، اندیشه و خیال او را به پرواز درمی‌آورد، و هم جامعه را سمت و سوی سعادت‌مندان به‌بخشیده و آن را به جامعه‌ای متمدن و پیشرو متحول می‌کند. بی‌توجهی یا کوتاه‌فکری است اگر فرد و جامعه‌ای به دنبال عزت، استقلال، هویت، امنیت، سعادت و سربلندی

مادی و معنوی باشد، اما آن را در صراطی غیر از حقیقت‌طلبی، علم‌اندوزی و حکمت‌مداری الهی طلب نمایند.

انقلاب سراسر نور اسلامی ایران که داعیه جهانی‌سازی کلمه الله و برپایی تمدن جهانی اسلام را داشته و فروپاشی و افول تمدن‌های پوشالی غرب و شرق را به نظاره نشسته است، با اندیشه فقاهتی در اداره حکومت و نظریه مترقی «ولایت فقیه»، طراز از مسئولیت‌ها و مأموریت‌های حوزه‌های علمیه و روحانیت را عرضه نمود که امید و نشاط را نه تنها در شیعیان و مسلمانان، بلکه در دل تمامی آزادی‌خواهان و حق‌طلبان سراسر جهان زنده ساخت.

در این راستا، رهبر فرزانه انقلاب (مدظله) با عزمی مصمم و با تمامی توان، همچون پیر و مراد خود خمینی کبیر رحمته‌الله، در صحنه حاضر شده و با تأکید بر اهمیت و فوریت این حرکت فراگیر و بی‌وقفه، همه توانمندی‌ها و اراده‌ها را جهت تحقق جنبش نرم‌افزاری و نهضت تولید علم و تحول در علوم انسانی و نیز یافتن راه‌های میان‌بر و دانش‌افزا راهبری و رصد می‌کنند.

جامعه المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیه، نمادی درخشان از این رسالت جهانی و همت بین‌المللی انقلاب اسلامی است که بار مسئولیت تربیت مجتهدان، عالمان، محققان، متخصصان، مدرسان، مبلغان، مترجمان، مربیان و مدیران پارسا، متعهد و زمان‌شناس را بر دوش داشته و با تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی و قرآنی و گسترش مبانی و معارف اسلامی، به نشر و ترویج اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و معارف بلند و تابناک مکتب اهل بیت علیهم‌السلام جامه تحقق می‌پوشاند.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نیز که مهم‌ترین و گسترده‌ترین مجموعه پژوهشی المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است، بومی‌سازی و بازتولید اندیشه دینی معاصر، متناسب

با نیازها و اقتضائات عرصه بین‌الملل، تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی، گشودن افق‌های جدید فکری و معرفتی در دنیای معاصر، پاسخ‌گویی به مسائل و شبهات فکری و معرفتی مخاطبان و تأمین و تدوین متون و منابع درسی و کمک‌درسی، به‌ویژه با رویکرد اسلامی‌سازی علوم و پشتیبانی علمی از فعالیت‌های سازمانی المصطفی ﷺ را از جمله مأموریت‌ها و تکالیف خود می‌داند.

اثر علمی پیش رو نیز به همت مؤلف محترم جناب آقای صالح قنادی و برای دوره کارشناسی رشته تفسیر موضوعی، در چارچوب اهداف و برنامه‌های پژوهشگاه و مبتنی بر نیازسنجی‌های صورت گرفته، تهیه و تدوین شده است.

در پایان لازم است ضمن ارج نهادن به تلاش‌های خالصانه مؤلف محترم، از کلیه دست‌اندرکاران محترم آماده‌سازی و انتشار این اثر ارزشمند، به‌ویژه همکاران محترم مرکز بین‌المللی نشر و ترجمه المصطفی ﷺ و همه عزیزانی که به نحوی در تدوین و انتشار آن نقش داشته‌اند، قدردانی و تشکر نمایم و از خداوند متعال برای ایشان و همه خادمان عرصه تبلیغ و نشر مفاهیم و معارف دینی، آرزوی بهروزی، موفقیت و سعادت نمایم.

فهرست

۱. تعریف قصه قرآنی ۱۷
- بیان سرگذشت ۱۸
- پی‌گیری اثر کسی یا چیزی ۱۸
- خبر، سرگذشت و داستان ۱۹
- پیوند «قصه قرآنی» با معنای لغوی آن ۱۹
- مفهوم قصه در دیگر واژه‌های قرآن ۲۱
۲. عناصر قصه قرآنی (۱) ۲۳
- شخصیت ۲۴
- حادثه ۲۶
۳. عناصر قصه قرآنی (۲) ۲۹
- برگزیده شدن آل عمران ۳۰
- نذر همسر عمران و تولد مریم از او ۳۰
- قبول شدن نذر و رشد مریم ۳۰
- بشارت فرزندان شدن مریم ۳۱
- برانگیخته شدن عیسی علیه السلام به رسالت ۳۱
- زمان گذشته نامعین ۳۲
- مکان ۳۳
۴. عناصر قصه قرآنی (۳) ۳۷
- نقش گفت‌وگو در قصه ۳۷

- ویژگی‌های گفت‌وگو در قصه‌های قرآن ۳۸
- الف) اسلوب‌های متنوع ۳۸
- ب) موقعیت‌شناسی در گفت‌وگو ۳۹
- ج) تناسب در گفت‌وگو ۴۱
۵. اهداف قصه‌های قرآن (۱) ۴۵
۱. عبرت‌آموزی ۴۶
- الف) مفهوم لغوی «عبرت» ۴۶
- ب) اهمیت عبرت‌آموزی در قصه‌های قرآنی ۴۷
۲. الگودهی به خواننده از شاخص‌ها و شخصیت‌ها ۴۹
۶. اهداف قصه‌های قرآنی (۲) ۵۳
۳. تثبیت قلب پیامبر ﷺ و تقویت روحی مؤمنان ۵۳
- الف) نسبت دادن جنون به موسی ﷺ ۵۵
- ب) تهدید موسی ﷺ به حبس ۵۵
- ج) تهدید پیروان حضرت موسی ﷺ به شکنجه و قتل ۵۵
- د) فرمان هجرت به موسی ﷺ پس از شدت توطئه‌ها ۵۵
۴. آسان‌کردن پذیرش مبدأ و معاد ۵۶
۷. رمز و راز تکرار در قرآن (۱) ۶۱
- انواع تکرار و راز و رمز آن ۶۲
۱. تکرار لفظی ۶۲
۲. تکرار الفاظ با اضافات ۶۴
۳. تکرار معنوی ۶۵
۴. «تعارض و اضطراب» یا «فصاحت» در هنگام تکرار؟! ۶۵
۸. رمز و راز تکرار در قرآن (۲) ۶۹
- تیین واقعیت‌ها و تکمیل تصویرها ۷۰
- تناسب تکرار با پیام قصه ۷۲
۹. ویژگی‌های قصه‌های قرآن (۱) ۷۷
۱. تنوع اسلوبی ۷۸
- الف) آغاز داستان با بیان خلاصه آن ۷۹
- ب) اشاره به نتیجه داستان در ابتدای آن ۸۰

۸۳ (ج) پنهان نگه‌داشتن راز وقوع حوادث
۱۰۸ ۱۰. ویژگی‌های قصه‌های قرآن (۲)
۸۵ ۲. واقع‌گرایی پویا
۸۸ ۳. نظم آسمانی و معجزه‌آسا
۹۱ ۱۱. ویژگی‌های قصه‌های قرآن (۳)
۹۱ ۴. اصالت پیام‌رسانی
۹۲ الف) گزینش صحنه‌های مؤثر
۹۳ ب) حذف برخی از صحنه‌های قابل‌فهم
۹۴ ج) تقدیم و تأخیر برخی حلقات داستان
۹۹ ۱۲. مقایسه دو قصه قرآنی با حکایت عهدین
۹۹ قصه داوری حضرت داود <small>علیه‌السلام</small> در قرآن و تورات
۱۰۳ قصه حضرت مسیح <small>علیه‌السلام</small> در انجیل و قرآن مجید
۱۰۹ ۱۳. اسرائیلیات و قصه‌های قرآنی
۱۰۹ واژه اسرائیلیات و منظور از آن
۱۱۰ عوامل پیدایش و گسترش اسرائیلیات در حوزه اسلام
۱۱۰ ۱. ارتباط و هم‌جواری مسلمانان با اهل کتاب
۱۱۰ ۲. اجازه فعالیت به قصه‌گویان و افسانه‌پردازان تازه‌مسلمان
۱۱۲ ۳. وجود برخی مشترکات بین متون دینی گذشته و قرآن کریم
۱۱۴ ۴. ممنوعیت نگارش و نقل حدیث نبوی
۱۱۷ ۱۴. خاورشناسان و قصه‌های قرآنی
۱۱۷ تشکیک مستشرقان و پاسخ به آن
۱۱۹ دلایل قرآنی بر رد مستشرقان و مشرکان
۱۱۹ ۱. عربی بودن زبان قرآن
۱۲۰ ۲. وحیانی و غیبی بودن آیات قرآن
۱۲۰ دلیل عقلی بر رد مستشرقان
۱۲۵ ۱۵. داستان حضرت آدم <small>علیه‌السلام</small> (۱)
۱۲۵ ۱. تصویر قصه آدم <small>علیه‌السلام</small> در سوره بقره
۱۲۷ ۲. تصویر قصه آدم <small>علیه‌السلام</small> در سوره اعراف
۱۲۹ ۳. تصویر قصه آدم <small>علیه‌السلام</small> در سوره حجر

۴. تصویر قصه آدم علیه السلام در سوره اسراء ۱۳۰
۵. تصویر قصه آدم علیه السلام در سوره کهف ۱۳۰
۶. تصویر قصه آدم علیه السلام در سوره طه ۱۳۱
۷. تصویر قصه آدم علیه السلام در سوره ص ۱۳۱
- نگرش مجموعه‌ای به هفت تصویر ۱۳۲
۱۶. داستان حضرت آدم علیه السلام (۲) ۱۳۵
- آفرینش آدم از نگاه قرآن ۱۳۵
- تفاوت بهشت آدم علیه السلام با بهشت موعود ۱۳۷
- شجره ممنوعه ۱۳۸
- پیام قصه آدم علیه السلام ۱۴۰
۱۷. داستان حضرت نوح علیه السلام (۱) ۱۴۳
- ویژگی‌های حضرت نوح علیه السلام ۱۴۳
۱. اولین پیامبر «اولوالعزم» ۱۴۳
۲. پدر دوم نسل بشر! ۱۴۴
۳. عمر طولانی در تبلیغ رسالت ۱۴۶
- ویژگی‌های قوم نوح ۱۴۷
۱. بت پرستی ۱۴۷
۲. جهل و استکبار ریشه‌دار ۱۴۷
۳. ظلم و فساد فراگیر ۱۴۸
۴. حاکمیت زر و زور ۱۴۸
۵. کمی مؤمنان ۱۴۸
۱۸. داستان حضرت نوح علیه السلام (۲) ۱۵۱
- مرحله دعوت و رسالت ۱۵۲
- ناامیدی از ایمان آوردن قوم ۱۵۴
- ساختن کشتی ۱۵۵
- وقوع طوفان ۱۵۶
- پایان داستان ۱۵۸
۱۹. داستان حضرت ابراهیم علیه السلام (۱) ۱۶۱
۱. دوران طفولیت و قبل از بعثت ۱۶۲

۲. اعلام رسالت و دعوت «آزر» به متابعت ۱۶۳
۳. نشان دادن ملکوت به ابراهیم علیه السلام ۱۶۴
۴. «آزر» کیست؟ ۱۶۷
۲۰. داستان حضرت ابراهیم علیه السلام (۲) ۱۷۱
۵. جدی شدن مبارزه و شکستن بت‌ها ۱۷۱
۶. سرد شدن آتش بر ابراهیم ۱۷۴
۷. احضار ابراهیم علیه السلام در برابر نمرود ۱۷۵
۲۱. داستان حضرت ابراهیم علیه السلام (۳) ۱۷۹
۸. هجرت ابراهیم علیه السلام ۱۷۹
۹. فرزندان شدن در هنگام پیری ۱۸۱
- ذبح عظیم ۱۸۲
- ذبح‌الله کیست؟ ۱۸۵
۲۲. داستان حضرت موسی علیه السلام (۱) ۱۸۷
- تحقق سنت الهی در داستان موسی علیه السلام ۱۸۸
۱. ولادت و شیرخوارگی موسی علیه السلام ۱۸۹
۲. رشد موسی در خانه فرعون! ۱۹۰
۲۳. داستان حضرت موسی علیه السلام (۲) ۱۹۵
۳. حکمت و دانش حضرت موسی علیه السلام ۱۹۵
۴. فریادرسی موسی علیه السلام برای ضعفا ۱۹۶
۵. خروج موسی علیه السلام از مصر ۱۹۷
۶. ازدواج موسی علیه السلام در مدین ۱۹۹
۲۴. داستان حضرت موسی علیه السلام (۳) ۲۰۳
۷. آغاز رسالت ۲۰۳
۸. اعلان رسالت موسی و عکس‌العمل فرعون ۲۰۵
۲۵. داستان حضرت موسی علیه السلام (۴) ۲۱۱
۹. موسی علیه السلام و نجات بنی اسرائیل ۲۱۱
۱۰. موسی علیه السلام و بهانه‌های بنی اسرائیل ۲۱۴

- ۲۱۹..... ۲۶. داستان حضرت عیسی علیه السلام (۱)
- ۲۲۰..... مریم علیها السلام مادر عیسی علیه السلام
- ۲۲۴..... ولادت حضرت عیسی علیه السلام
- ۲۲۷..... ۲۷. داستان حضرت عیسی علیه السلام (۲)
- ۲۲۷..... معجزات حضرت عیسی علیه السلام
- ۲۲۹..... حضرت عیسی علیه السلام و حواریون
- ۲۳۱..... سرانجام حضرت عیسی علیه السلام